

BiS remissvar på Kulturutredningen

2009-05-17

Till Kulturdepartementet

Yttrande över Kulturutredningens betänkande SOU 2009:16

Föreningen BiS, Bibliotek i Samhälle, lämnar följande synpunkter på Kulturutredningens betänkande SOU 2009:16. BiS lämnar i första hand synpunkter på de delar av utredningen som gäller bibliotek och litteraturstöd.

8 Mål för kulturpolitiken

BiS anser att det tidigare målet att kulturpolitiken ska motverka kommersialismens negativa verkningar är ett högst adekvat mål, ännu mera aktuellt 2009 än 1974, och ska finnas kvar.

10.2.4 Forskning

BiS anser att forskningen inom kulturområdet och särskilt inom ämnet Biblioteks- och informationsvetenskap är fragmentarisk och måste få resurser så att ett forskningsfält verkligen kan etableras. Intressanta frågor belyses i den lilla forskning som pågår men många områden saknar helt forskning och allt återstår att göra när det gäller bibliotekens roll i samhället och för medborgarna i deras strävan efter personlig utveckling, utbildning, kulturupplevelser och socialt sammanhang. Forskning är nödvändig för att verksamheten ska kunna utvecklas och biblioteken ska kunna möta aktuella och framtida utmaningar.

12 Ökat samspel mellan stat, landsting och kommun – portföljmodellen

Den s.k. portföljmodellen är en idé som BiS stöder, men förslaget är vagt utformat och behöver konkretiseras. Läns- och regionbibliotekens verksamhetsbidrag bör ingå i portföljmodellen, men de utvecklingsbidrag som finns går ofta till länsövergripande projekt och bör alltså inte ingå i portföljerna.

13.2.1 Litteraturstödet

Inköpsstödet för barn- och ungdomslitteratur samt stödet för läsfrämjande projekt bör finnas inom samma stödordning eftersom de ofta används för samma projekt. Det är kostnadseffektivt och innebär att

utnyttjandet av de insatta bidragen blir bättre. Sedan även nedan under 17.3..

15.5.3 KB ges ett utökad uppdrag för de nationella biblioteksfrågorna

Inom biblioteksvärlden har i flera år efterlysts en nationell bibliotekspolitik, delvis som en följd av den uddlösa bibliotekslagen. En sådan består dels av en vision av vilken roll biblioteken spelar och kan spela ur olika samhällsaspekter, dels av ett samlat ansvar på en biblioteksmyndighet.

Enligt BiS mening saknas fortfarande en formulerad vision av bibliotekens roll och uppgifter i samhället men den aspektpolitik som utredningen förordar, som förutsätter att kulturpolitiken samspekar med andra samhällsområden, ställer krav på att en sådan vision formuleras och vi stöder därför den tanken.

BiS stöder också förslaget att KB får det samlade ansvaret för hela biblioteksområdet, dock med vissa förbehåll. Enligt vår mening ser utredningen alltför stora likheter mellan arkiv- och biblioteksvärlden och ser inte heller de stora skillnaderna mellan folk- och forskningsbiblioteken. Förenklat handlar arkivens och vissa forskningsbiblioteks uppgift om att bevara och tillgängliggöra dokument och medier medan folkbiblioteken i stort sett inte har några bevarandeuppgifter utan i första hand har informations-, folkbildnings- och kulturuppgifter, d.v.s. ska tillgängliggöra, sprida, arbeta uppsökande, ta ansvar för biblioteksservice för personer med funktionshinder, erbjuda medier på alla språk som talas i landet, underlätta det livslånga lärandet och prioritera verksamhet för barn och unga. Folkbibliotekens sociala roll och roll som mötesplats i lokalsamhället måste också få möjligheter att utvecklas.

Vi vill särskilt betona att barnperspektivet måste tillgodoses och resurser anslås för detta. Barn- och ungdomsverksamheten står för ca hälften av verksamheten på folkbiblioteken, medan KB och forskningsbiblioteken f.n. inte har någon sådan verksamhet. Kulturutredningen konstaterar

mycket riktigt: ”Barn och ungdomar får anses vara bibliotekens främsta målgrupp”, men drar sedan inte några slutsatser av det. Folkbiblioteken är också ofta tillsammans med skolorna lokala centra för barnkultur, en uppgift som inte får glömmas bort.

BiS anser alltså att det är av största vikt att KB:s nya uppdrag för folkbibliotek och skolbibliotek formuleras tydligt och att KB får resurser och kompetens att fullgöra detta uppdrag. Barnperspektivet måste också skrivas in i KB:s uppdrag.

Vi är positiva till att KB:s nya roll ska utvecklas i dialog med region- och länsbiblioteken men understryker att ansvars- och arbetsfördelningen måste bli tydlig.

Folkbiblioteken har också en viktig roll när det gäller att överbygga utbildnings-, informations- och digitala klyftor. Digitalisering är en stor uppgift för KB men även andra delar av den digitala infrastrukturen är viktiga. De två svenska biblioteksdatabaserna BURK (för folkbiblioteken) och den nationella databasen LIBRIS måste bli en gemensam databas samhällsägda och öppen för alla. Den nationella upphandlingen av databaser måste också ta hänsyn till folkbibliotekens behov.

17.3 En sfär för frågor om konstarterna – Överväganden och förslag

Det s.k. inköpsstödet, som är mycket viktigt för folkbibliotekens barn- och ungdomsverksamhet, har i förslaget förts till övrigt litteraturstöd som föreslås ligga under myndigheten för konstarterna. Bidraget används nu ofta som en pusselbit i finansieringen av lokala läsfrämjande projekt, vilket innebär optimal användning av bidragen. Det kommer att bli problem om inköpsstödet hamnar i ett annat stödsammanhang. BiS anser att inköpsstödet ska föras till samma stödordning som folkbibliotekens utvecklingsbidrag.

BiS styrelse genom

Lena Lundgren